

УДК 338.48
Горіна Г. О.,
канд. екон. наук, доц.,

Донецький національний університет
економіки і торгівлі
імені Михайла Туган-Барановського,
м. Кривий Ріг, Україна,
e-mail: gorina_anna@mail.ru

СТРАТЕГІЧНІ ПРІОРИТЕТИ РОЗВИТКУ РИНКУ ТУРИСТИЧНИХ ПОСЛУГ УКРАЇНИ В УМОВАХ ПОГЛИБЛЕННЯ ІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ

UDC 338.48
Horina H. O.,
Candidate of Economic Sciences,
Associate Professor,

Donetsk National University
of Economics and Trade
named after Mykhailo Tugan-Baranovsky,
Kryvyi Rih, Ukraine,
e-mail: gorina_anna@mail.ru

STRATEGIC PRIORITIES OF UKRAINE TOURISM MARKET DEVELOPMENT IN THE CONTEXT OF INTEGRATION PROCESSES

Мета. Метою статті є розробка інтеграційної стратегії розвитку ринку туристичних послуг України.

Методи. Дослідження базується на комплексному аналізі стратегічних засад розвитку ринку туристичних послуг України в умовах поглиблення інтеграційних процесів. Використано діалектичний метод наукового пізнання, а також загальнонаукові методи гносеології: теоретичного узагальнення, індукції та дедуції, графічний метод, групування та моделювання.

Результати. Запропоновано інтеграційну стратегію розвитку ринку туристичних послуг України. Метою реалізації стратегії є створення умов для забезпечення міжнародної взаємодії у туристичній сфері, зміцнення взаєморозуміння і довіри між країнами, застосування туризму для розвитку взаємовигідних та паритетних економічних, торговельних, дипломатичних відносин. Досягнення мети та завдань стратегії можливо за умов паралельної реалізації її векторів: спрощення прикордонних, митних та візових туристичних формальностей; активній діяльності України у міжнародних туристських організаціях, гармонізації національного законодавства у сфері туризму з міжнародним, розширення міжнародного співробітництва з іншими державами, позиціонування національного ринку туристичних послуг як провідного європейського туристичного напрямку.

Ключові слова: ринок туристичних послуг, туризм, туристична галузь, стратегія, інтеграція, євроінтеграція, глобалізація.

Постановка проблеми. Поглиблення інтеграційних процесів в державі спонукає до своєчасної переорієнтації як окремих суб'єктів господарювання, так і галузей в цілому на розвиток глибоких стійких взаємозв'язків та системної взаємодії з економіками зарубіжних країн на різних рівнях і в різних формах. Національний ринок туристичних послуг володіє достатнім культурно-історичним, ресурсним, соціально-економічним потенціалом для забезпечення процесу поступово-перманентної інтеграції до світового туристичного простору. Науково-методологічним підґрунтям забезпечення поглиблення інтеграційних засад національного туристичного ринку є розробка концепцій, стратегій та механізмів їх реалізації.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Теоретичні та практичні аспекти розвитку ринку туристичних послуг в умовах інтеграції та глобалізації знайшли своє відображення у роботах вітчизняних дослідників туристичних галузі. Так, Алієва А. Ю. [1] досліджує стратегічні завдання розвитку транскордонного ринку туристично-рекреаційних послуг в умовах європейської інтеграції, обґрунтовує необхідність створення відповідних умов для формування високоякісних національного та єврорегіональних туристичних і рекреаційних продуктів. Антонюк К. В. [2] досліджує різні моделі державного регулювання ринку туристичних послуг країн в умовах інтеграції. Босовська М. В. [3] розглядає теоретичні підходи до формування інтеграційних процесів в управлінні підприємствами туристичної галузі, досліджує стан і перспективи розвитку інтеграційних процесів в діяльності суб'єктів туристичного бізнесу. Волошенко В. М. [4] аналізує основні проблеми, що існують в організації туристичної діяльності в Україні, визначає шляхи їх розв'язання в контексті європейської інтеграції. Трілленберг Г. [5] аналізує проблеми розвитку ринку туристичних послуг, обґрунтовує шляхи підвищення її ефективності в умовах глобалізації. Шевченко Г. С. [6] розглядає актуальні проблеми розвитку туристичного бізнесу в Україні в контексті поглиблення європейських інтеграційних процесів, акцентує увагу на необхідності маркетингового та політико-правового забезпечення на макро- і мікрорівнях функціонування та розвитку корпоративного туризму. Водночас, відсутність публікацій, присвячених обґрунтуванню необхідності розробки комплексної державної інтеграційної стратегії розвитку ринку туристичних послуг України та механізму її реалізації, визначають актуальність теми обраного дослідження, його новизну та значущість.

Мета статті. Метою статті є розробка інтеграційної стратегії розвитку ринку туристичних послуг України.

Виклад основного матеріалу дослідження. Врахування кризових явищ в економіці України актуалізує питання диверсифікації надходжень до державного бюджету та ВВП країни, викликає термінову потребу пошуку новітніх перспектив та векторів розвитку зовнішньоекономічної діяльності держави, що призводить до конструктивного наукового переосмислення ролі туристичної галузі в інтеграційних та глобалізаційних процесах. У зв'язку з цим, розробка науково-обґрунтованої інтеграційної стратегії розвитку ринку туристичних послуг України є адекватною та своєчасною реакцією на сучасні тенденції та соціально-економічні виклики.

Метою інтеграційної стратегії розвитку ринку туристичних послуг України є створення умов для забезпечення міжнародної взаємодії у туристичній сфері, зміцнення взаєморозуміння і довіри між країнами, застосування туризму для розвитку взаємовигідних та паритетних економічних, торговельних, дипломатичних відносин.

Визначена мета стратегії окреслює завдання стратегії, які полягають у забезпеченні розвитку міжнародного співробітництва у сфері туризму, забезпеченні поступового поглиблення євроінтеграційних процесів туристичного ринку України, формуванні позитивного туристичного іміджу держави на міжнародній арені, формуванні міжнародної конкурентоспроможності національного туристичного продукту.

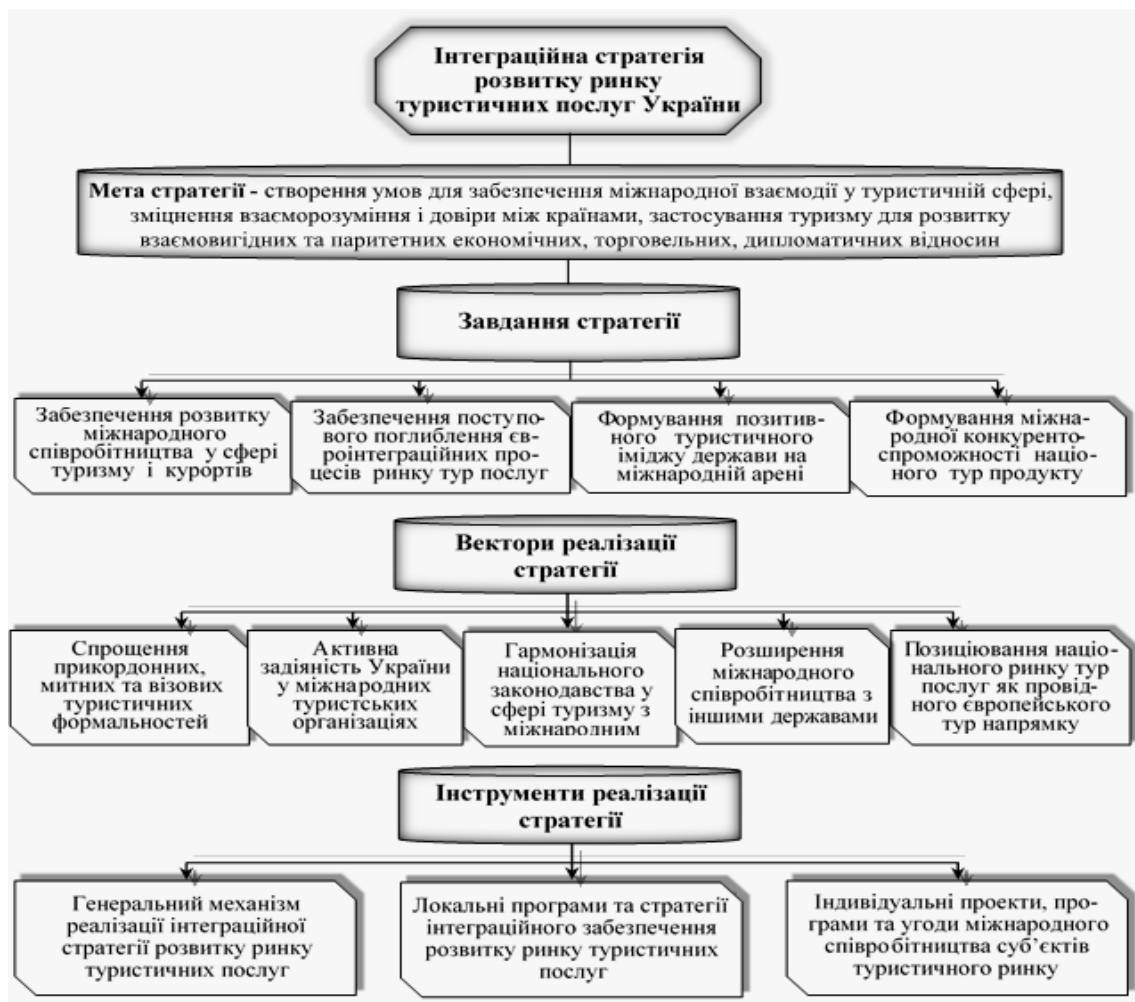
Досягнення визначеної мети та вирішення поставлених завдань можливо забезпечити через стратегічні вектори її реалізації:

1. Спрощення прикордонних, митних та візових туристичних формальностей.
2. Активна діяльність України у регіональних та міжнародних туристських організаціях та асоціаціях.
3. Гармонізація національного законодавства у сфері туризму з міжнародним.

4. Розширення міжнародного двостороннього та багатостороннього співробітництва з іншими державами світу.

5. Позиціонування національного ринку туристичних послуг як провідного європейського туристичного напрямку.

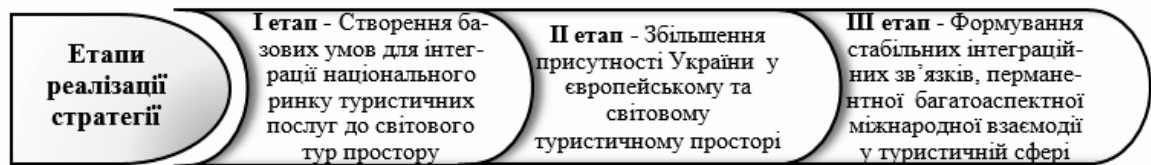
Основні положення стратегії візуалізовано на рис. 1.

Рисунок 1 – Інтеграційна стратегія розвитку ринку туристичних послуг України

Досягнення генеральної мети та очікуваних результатів можливо через використання інструментарію імплементації окреслених векторів концепції на різних ієрархічних рівнях. Реалізацію стратегії на національному рівні забезпечує генеральний механізм реалізації інтеграційної стратегії розвитку ринку туристичних послуг, який доповнюють локальні програми, концепції та стратегії – регіональний рівень. Мікрорівень покривається індивідуальними проектами, програмами та угодами щодо міжнародного співробітництва суб'єктів туристичного ринку.

Поточний стан розвитку ринку туристичних послуг, ключові проблеми та стримуючі фактори, наявні передумови інтеграції, конкурентні переваги, стратегічні пріоритети формування та потенціал секторального розвитку ринку обумовлюють необхідність визначити наступні етапи реалізації стратегії (рис. 1). Ефективна реалізація стратегії можлива шляхом її поетапного виконання, оцінці результатів на кожній стадії та корегування за потреби поточних завдань (рис. 2).

Рисунок 2 – Процесуальний механізм реалізації інтеграційної стратегії розвитку ринку туристичних послуг

I етап – Створення базових умов для інтеграції національного ринку туристичних послуг до світового туристичного простору передбачає вирішення наступних загальних завдань:

- створення організаційно-інституційного забезпечення реалізації інтеграційної стратегії розвитку ринку туристичних послуг;
- гармонізація національного законодавства у сфері туризму з європейським та міжнародним;
- сертифікація і стандартизація закладів розміщення та харчування за міжнародними стандартами;
- навчання (підвищення кваліфікації) управлінських кадрів, фахівців сфери послуг, вивчення та поширення кращих світових практик управління розвитком ринку туристичних послуг, створення комплексного туристичного продукту та надання послуг;
- підвищення якості національного туристичного продукту шляхом підвищення конкурентоспроможності окремих його елементів – туристичних послуг;
- впроваджені методології сателітних рахунків туризму;
- адаптація традиційних секторів туризму в умовах поглиблення інтеграційних процесів;
- розвиток інноваційних секторів ринку туристичних послуг України;
- розробка та апробація моделі аутентичного управління розвитком ринку туристичних послуг тощо.

II етап – Збільшення присутності України у європейському та світовому туристичному просторі передбачає вирішення наступних загальних завдань:

- забезпечення широкої інформаційної присутності туристичного сектору України у мережі Інтернет на міжнародних туристичних порталах;
- позиціонування національного ринку туристичних послуг як провідного європейського та світового туристичного напрямку, як країни відкритої для туристів;
- поширення співпраці з міжнародними туристськими міжурядовими та неурядовими організаціями, асоціаціями, альянсами, бюро, союзами, федераціями та комітетами універсального та спеціалізованого характеру;
- розширення міжнародного співробітництва з іншими державами світу у галузі туризму з приводу спрощення прикордонних, митних та візових туристичних формальностей;
- розробка та реалізація спільних проектів і програм у галузі туризму;
- активізація участі державних органів у міжнародних туристських форумах, конференціях, семінарах тощо;
- активізація участі суб'єктів туристичного бізнесу в міжнародних туристичних виставках, ярмарках, фестивалях тощо.

III етап – Формування стабільних інтеграційних зв'язків, перманентної багатоаспектної міжнародної взаємодії у туристичній сфері передбачає вирішення наступних загальних завдань:

- створення найсприятливіших взаємовигідних умов для міжнародного туристичного обміну;

- організації сталої міждержавної двосторонньої та багатосторонньої експертно-консультаційної, технічної, інформаційної співпраці у туристичній галузі;
- запровадження загальних стандартів і технологій обслуговування туристів, спрощення туристичних формальностей;
- застосування туризму у якості сталою важелю розвитку взаємовигідних та паритетних економічних, торговельних, дипломатичних відносин;
- запровадження постійно діючої міжнародної систему обміну, навчання та підвищення кваліфікації фахівців сфери туризму;
- участь у проведенні спільних міжнародних соціологічних, маркетингових, науково-технічних дослідженнях.

Висновки. Ринкові трансформації національної економіки, вплив багатоаспектних проявів глобалізації та інтернаціоналізації актуалізували питання прискорення європейської та світової інтеграції національного ринку туристичних послуг, впровадження ефективних механізмів спроможних забезпечити стратегічну програму його інтеграційного розвитку. Зважаючи на те, запропонована інтеграційна стратегія розвитку ринку туристичних послуг, покликана забезпечити нагальну потребу держави у розбудові теоретико-методологічних та праксеологічних засад ефективного управління туристичною галуззю держави, затвердження її становлення у світовому туристичному просторі.

Список літератури/References

1. Алієва А. Ю. Стратегічні завдання розвитку транскордонного ринку туристично-рекреаційних послуг / А. Ю. Алієва // Науковий вісник Ужгородського університету. Серія : Економіка. – 2016. – Вип. 1(2). – С. 99–101.
Aliieva, A.Yu. (2016). *Stratehichni zavdannia transkordonnoho rynku turystychno-rekreatsiynykh posluh* [Strategic goals of transborder tourist and recreational market development]. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho universytetu* [Scientific Bulletin of Uzhhorod University], no. 1(2), pp. 99-101.
2. Антонюк К. В. Вдосконалення системи державного регулювання інтеграційних процесів у туристичній галузі / К. В. Антонюк // Наука й економіка. – 2014. – Вип. 2. – С. 149–153.
Antoniuk, K. V. (2014). *Vdoskonalennia systemy derzhavnoho rehuliuвання intehratsiynykh protsesiv u turystychnii haluzi* [Improvement of state regulation system of integration processes in the tourist industry]. *Nauka i ekonomika*. [Science and economics], no. 2, pp. 149-153.
3. Босовська М. В. Інтеграційні процеси в туризмі: теорія та практика розвитку / М. В. Босовська // Вісник ДІТБ. – 2013. – № 17. – С. 129–135.
Bosovska, M. V. (2013). *Intehratsiini protsesy v turyzmi: teoriia ta praktyka rozvytku* [Integration processes in tourism: theory and practice of development]. *Visnyk DITB* [Visnyk of DITB], no. 17, pp. 129-135.
4. Волошенко В. М. Удосконалення механізмів державного управління розвитком ринку рекреаційних послуг: українські реалії в контексті європейської інтеграції / В. М. Волошенко // Вісник Національної академії державного управління при Президенті України. Серія : Державне управління. – 2016. – № 2. – С. 93–99.
Voloshenko, V. M. (2016). *Udoskonalennia mekhanizmv derzhavnoho upravlinnia rozvytkom rynku rekreatsiynykh posluh: ukrainski realii v konteksti yevropeyskoi intehratsii* [Improvement of recreational services market development state control mechanisms: Ukrainian realities in the context of European integration]. *Visnyk NADU pry Prezydentovi Ukrainy* [Bulletin of the NAPA under the President of Ukraine], no. 2, pp. 93-99.

5. Трілленберг Г. Шляхи поліпшення ринку туристичних послуг України в умовах глобалізації / Г. Трілленберг // Економіка природокористування і охорони довкілля. - 2011. - № 2011. - С. 185–191.

Trillenberh, H. (2011). *Shliakhy polipshennia turystychnykh posluh Ukrainy v umovakh hlobalizatsii* [Ways of Ukraine tourist market improving in the context of globalization]. *Ekonomika pryrodokorystuvannia i okhorony dovkillia*. [Economics of Nature and the Environment], pp. 185-191.

6. Шевченко Г.С. Перспективи європейської інтеграції ринку туристичних послуг України / Г. С. Шевченко, С. Г. Шевченко // Науковий вісник НЛТУ України. – 2013. – Вип. 23.2. – С. 124–130.

Shevchenko, H. S., Shevchenko S.H. (2013). *Perspektyvy yevropeyskoi intehtratsii rynku turystychnykh posluh Ukrainy* [Prospects of Ukraine tourist services market European integration]. *Naukovyi visnyk NLTU Ukrainy*[Scientific Bulletin of Ukrainian National Forestry University], vol. 23.2., pp. 124-130.

Дата надходження статті до редакції: 17. 10. 2016 р.

Objective. *The objective of the article is to develop Ukraine's tourism market integration strategy.*

Methods. *The research is based on a comprehensive analysis of the strategic framework of Ukraine tourism market development in the context of the integration process. The research is also based on the scientific methods of epistemology: theoretical generalization, analysis and synthesis, induction and deduction, graphing techniques, grouping and modeling.*

Results. *Integration strategy of Ukraine's tourism market development is proposed. The aim of the strategy is to create conditions for international cooperation in the tourism sector, to strengthen mutual understanding and confidence between the countries, tourism applying for the development of mutually beneficial and equal economic, trade, diplomatic relations. Achievement of the strategy goals and objectives is possible under the conditions of parallel implementation of its vectors such as: simplification of borders, customs and tourist visa formalities; active involvement of Ukraine in the international tourist organizations; harmonization of national and international legislation in the field of tourism; expanding the international cooperation with other countries; positioning of tourism national market as a leading European tourist destination.*

Key words: *tourism market, tourism, tourist industry, strategy, integration, European integration, globalization.*

Цель. *Целью статьи является разработка интеграционной стратегии развития рынка туристических услуг Украины.*

Методика. *Исследование базируется на комплексном анализе стратегических основ развития рынка туристических услуг Украины в условиях углубления интеграционных процессов. Используются диалектический метод научного познания, а также общенаучные методы гносеологии: теоретического обобщения, индукции и дедукции, графический метод, группировки и моделирования.*

Результаты. *Предложено интеграционную стратегию развития рынка туристических услуг Украины. Целью реализации стратегии является создание условий для обеспечения международного взаимодействия в туристической сфере, укрепление взаимопонимания и доверия между странами, применения туризма для развития взаимовыгодных и паритетных экономических, торговых, дипломатических отношений. Достижение целей и задач стратегии возможно при условиях параллельной реализации ее векторов: упрощение пограничных, таможенных и визовых туристических формальностей; активное участие*

Украины в международных туристских организациях; гармонизация национального законодательства в сфере туризма с международным; расширение международного сотрудничества с другими государствами; позиционирование национального рынка туристических услуг как ведущего европейского туристического направления.

Ключевые слова: рынок туристических услуг, туризм, туристическая отрасль, стратегия, интеграция, евроинтеграция, глобализация.

УДК 338
Гудзь Ю. Ф.,
канд. екон. наук, доц.,

Донецький національний університет
економіки і торгівлі
імені Михайла Туган-Барановського,
м. Кривий Ріг, Україна,
e-mail: Hudz@inbo.ru

КОНЦЕПТИ ОЦІНЮВАННЯ ЕКОНОМІЧНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ПЕРЕРОБНОГО ПІДПРИЄМСТВА АПК

UDC 338
Gudz Yu. F.,
Candidate of Economic Sciences,
Associate Professor,

Donetsk National University
of Economics and Trade
named after Mykhailo Tugan-Baranovsky,
Kryvyi Rih, Ukraine,
e-mail: Hudz@inbo.ru

CONCEPTS OF AGRARIAN AND INDUSTRIAL COMPLEXPROCESSING ENTERPRISES ECONOMIC POTENTIAL EVALUATION

Мета. Метою статті є дослідження концептуальних засад оцінювання економічного потенціалу переробних підприємств АПК

Методика. В процесі дослідження методів оцінювання переробних підприємств АПК використано діалектичний метод наукового пізнання, а також загальнонаукові методи гносеології: теоретичного узагальнення, порівняння, групування та аналізу.

Результати. У статті сформульовано основний категорійний апарат методології дослідження засад оцінювання економічного потенціалу переробних підприємств АПК. проаналізовано теоретичні аспекти оцінювання економічного потенціалу підприємства. запропоновані загальні та специфічні методи оцінювання економічного потенціалу переробних підприємств АПК. Систематизовані загальні принципи оцінки економічного потенціалу: системності, узгодженості, варіантності, оптимальності, комплексності, адекватності, ефективності.

Ключові слова: інтегральна оцінка, економічний потенціал підприємства, переробні підприємства АПК, ресурси, формування потенціалу, принципи оцінювання потенціалу.

Постановка проблеми. Для високорозвинених економік світу характерно майже 100% використання продукції сільського господарства в переробній промисловості своїх країн. В Україні ж простежується закономірність зростання частки сировинної сільськогосподарської продукції в експорті країни зі зменшенням загального рівня її технологічної переробки та інноваційного розвитку переробних підприємств на відміну від динаміки розвитку підприємств АПК Європейського Союзу. Можна зробити висновок про низьку технологічну